

Handreiking tariefstelling gezinshuiszorg

Present 24/
x7/

Inhoud

Inleiding	3
Van grote diversiteit naar meer uniformiteit?	4
Van handreiking naar inkoop, bekostiging en tariefstelling	4
Leeswijzer	4
Bouwstenen	5
BOUWSTEEN 1 Inkomen gezinshuisouder(s)	5
BOUWSTEEN 2 Gedragwetenschapper	6
BOUWSTEEN 3 Ondersteuning	6
BOUWSTEEN 4 Vervanging/logeren	7
BOUWSTEEN 5 Verzorgingskosten	8
BOUWSTEEN 6 Huisvesting	8
BOUWSTEEN 7 Overhead	9
BOUWSTEEN 8 Gelieerde zorgorganisatie (optioneel)	10
BOUWSTEEN 9 Leegstand	10
BOUWSTEEN 10 Winst/marge	10
BOUWSTEEN 11 Zorgzwaarte	11
Overzicht bedragen bouwstenen	13
Indexatie	13
Definities en begrippen	14

Inleiding

In 2019 zijn de Kwaliteitscriteria voor Gezinshuizen¹ tot stand gekomen. Uitgangspunten van deze criteria zijn dat zorg en hulpverlening niet alleen kwalitatief goed, maar ook transparant en navolgbaar moeten zijn. De criteria zijn een belangrijke stap in de richting van de verdere positionering en professionalisering van deze unieke vorm van jeugdhulp. Vanuit een vastgestelde en gedeelde visie over hoe professionele jeugdhulp in gezinshuizen eruit moet zien is er legitimatie ontstaan voor de objectivering van kosten die voorwaardelijk zijn voor goede kwaliteit van hulp.

Deze handreiking geeft inzicht in deze objectivering en maakt dat gemeenten, jeugdhulpinstellingen en gezinshuizen met elkaar in gesprek kunnen over passende jeugdhulp in gezinshuizen en het tarief dat dit mogelijk moet maken. Voorop staat dat gezinshuizenzorg past bij de hulpvraag en bij de begeleidingsbehoefte van de jeugdige. Iedere plaatsing vergt maatwerk, iedere jeugdige én ieder gezinshuis is uniek. Toch zal de variëteit van gezinshuizen – uitzonderingen daargelaten – met deze handreiking te vangen zijn. En waar nodig biedt de rekenmodule de mogelijkheid om van de standaardwaarden af te wijken.

Deze handreiking is geordend in financiële bouwstenen, die voortkomen uit de kostenstructuur van de gezinshuizenzorg. De financiële bouwstenen uit deze handreiking maken het mogelijk de gezinshuizenzorg te leveren conform de inhoudelijke bouwstenen uit de Kwaliteitscriteria voor gezinshuizen.

De grootste financiële bouwsteen is het inkomen van de gezinshuisouder(s). De hoogte van dat inkomen is gerelateerd aan de cao met de hoogste primaire arbeidsvoorwaarden (cao Jeugdzorg). Als een gezinshuis zich specifiek richt op een doelgroep die gebaat is bij kleinschalig wonen met dus relatief veel aandacht voor iedere jeugdige, dan maakt deze handreiking inzichtelijk welk effect dat heeft op de bouwsteen inkomen.

Naast de bouwsteen inkomen zijn nog tien andere bouwstenen onderscheiden. Ieder van die bouwstenen voegt een element van de gezinshuizenzorg toe. Per bouwsteen is weergegeven wat deze (gemiddeld) kost en hoe de inzet ervan varieert met bijvoorbeeld zorgzwaarte of groepsgrootte.

Een belangrijke rol is weggelegd voor het begrip 'begeleidingsintensiteit'. De begeleidingsintensiteit drukt uit hoeveel (professionele) aandacht er gemiddeld is per jeugdige, uitdrukt in fte per jeugdige. De gezinshuisouders, gedragswetenschapper en ondersteuning tellen allemaal mee bij het bepalen van de (gemiddelde) begeleidingsintensiteit van een gezinshuis, voor zover deze worden bekostigd vanuit het gezinshuistarief. In de praktijk van een gezinshuis verschilt de benodigde begeleiding per jeugdige natuurlijk sterk, maar de feitelijke gemiddelde begeleidingsintensiteit geeft wel een goede indicatie van de (financiële) ruimte die een gezinshuis – binnen de normen van deze handreiking – heeft om de benodigde zorg te leveren.

Waar duidelijk is dat de zorgbehoefte van een jeugdige groter is dan binnen een bestaand gemeentelijk tariefsgebouw kan worden geleverd, kan worden gekozen voor het toekennen van extra financiële middelen. De bij deze handreiking gevoegde rekenmodule kan daarbij ondersteunend zijn. Want handreiking of niet: de behoefte van de jeugdige bepaalt de benodigde zorg.

1 Kwaliteitscriteria Gezinshuizen. Kwaliteit van jeugdhulp in professionele gezinsvormen, NJI 2019

Van grote diversiteit naar meer uniformiteit?

De diversiteit in gezinshuizen is groot. Hetzelfde geldt voor de wijze van inkoop binnen de verschillende jeugdregio's en gemeenten. Het opstellen van deze handreiking heeft enerzijds als doel gehad recht te doen aan de diversiteit, en anderzijds om vanuit de gedeelde visie uit de kwaliteitscriteria te komen tot een inzichtelijke kostprijsopbouw.

De kosten van de gezinshuiszorg laten zich moeilijk uniformeren. Er zijn gezinshuizen met één of twee jeugdigen, maar ook met aanzienlijk meer jeugdigen. Er zijn gezinshuizen met één gezinshuisouder, en met twee of meer gezinshuisouders. Er zijn gezinshuizen waarbij een van beide partners parttime elders werkt.

Sommige gezinshuisouders werken in loondienst, anderen als zelfstandige zorgondernemers. Er is een verschil in woonkosten tussen stad en platteland, woonvorm en oud of nieuwbouw. Er zijn gezinshuisouders die hun gezinshuiskinderen juist wel mee willen nemen op vakantie en er zijn gezinshuisouders voor wie vakantie juist betekent even zonder hen te kunnen zijn.

Hoe kan dat ooit in één set normen worden gevangen? Deze handreiking bevat een stevige aanzet richting een grotere gemene deler in de bekostiging van gezinshuiszorg.

Van handreiking naar inkoop, bekostiging en tariefstelling

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling – noch was het de ambitie – om te komen tot één landelijke of uniforme systematiek voor bekostiging en tariefstelling van gezinshuiszorg. Gemeenten en regio's kunnen aan de hand van deze handreiking een betere onderbouwing geven aan hun eigen productindelingen en hun eigen tarieven. Of dit nu is: één standaard tarief voor alle gezinshuiszorg, of een opdeling van zorgzwaartes in 'licht, middel en zwaar' of een systematiek voor opslagen voor zorgzwaartes of 'kleine en grote' gezinshuizen, de handreiking kan hoe dan ook worden gebruikt om te komen tot een passende inkoop van gezinshuiszorg.

Leeswijzer

In deze handreiking worden elf financiële bouwstenen geïntroduceerd en uitgewerkt.

Als bijlage bij de handreiking is er een **rekenmodule** opgesteld in Excel. Deze rekenmodule kan gemeenten en regio's helpen bij het bepalen van een geschikte bekostigingsvorm voor de gezinshuiszorg en bij het bepalen van een daarbij passende tariefstelling. Per bouwsteen is in kolom D de standaardwaarde opgenomen, zoals die in deze handreiking is toegelicht.

Bouwstenen

De volgende elf bouwstenen zijn onderscheiden²:

1. Inkomen gezinshuisouder
2. Gedragwetenschapper
3. Ondersteuning
4. Vervanging/logeren
5. Verzorging
6. Huisvesting
7. Overhead
8. Gelieerde zorgorganisatie
9. Leegstand
10. Winst/marge
11. Zorgzwaarte

BOUWSTEEN 1 Inkomen gezinshuisouder(s)

Voor de tariefstelling is het een redelijk uitgangspunt om gezinshuisouders die niet-in loondienst zijn op dezelfde manier te behandelen als de gezinshuisouders die wel in loondienst zijn. Dat heeft tot gevolg dat de normen in deze handreiking voor beide groepen hetzelfde zijn.

Een gezinshuisouder in loondienst wordt in de regel ingeschaald in FWG45 / schaal 8 met een onregelmatigheidstoeslag van 14%. Het totale bruto inkomen van een gezinshuisouder bedraagt daarmee op jaarbasis ongeveer € 72.000 euro per fulltime gezinshuisouder³. Per dag is dat € 200 per gezinshuisouder. Bij twee gezinshuisouders dus € 144.000 en € 400 per dag.

Gezinshuizen kunnen één gezinshuisouder hebben, er kan sprake zijn van één full time gezinshuisouder en een partner met een (deeltijd) baan of (deeltijd) eigen onderneming. Een partner met een *parttime* baan naast het gezinshuis kan worden beschouwd als een deeltijd gezinshuisouder, zodat een huis met – bijvoorbeeld – 1,5 fte gezinshuisouder ontstaat. Ook zijn er huizen waarbij beide partners fulltime aan het gezinshuis verbonden zijn.

Gezinshuisouders vergaren hun inkomen met de jeugdigen die ze in hun huis hebben opgenomen. Het ligt voor de hand dat in het tarief voor een klein gezinshuis een hogere component voor inkomen in de tariefsberekening wordt opgenomen dan bij een groot gezinshuis. Dit verband is niet helemaal 1-op-1. Als een gezinshuis groter wordt, zullen extra kosten worden gemaakt voor de inhuur van extra ondersteuning.

Het aantal jeugdigen in een gezinshuis is mede afhankelijk van de zorgzwaarte. Juist in de kleinere gezinshuizen kunnen gezinshuisouders veel aandacht aan hun jeugdigen besteden. Het ligt om die reden voor de hand om jeugdigen met relatief veel zorgbehoefte in de kleinere gezinshuizen te plaatsen. De tariefsopbouw is ondersteunend aan deze zienswijze.

2 Alle bedragen in deze memo zijn (grof) afgerond en zijn op prijspeil 2022, tenzij anders is aangeven.

3 Inschaling op basis van 95% van de maximale periodiek schaal 8 van de cao Jeugdzorg 2020, 2x 2,5% indexatie naar prijspeil 2022, 14% opslag voor onregelmatigheid, 8% vakantiegeld, 8,33% eindejaaruitkering, 27,0% sociale premies en pensioenen.

BOUWSTEEN 2 Gedragwetenschapper

In de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen wordt de samenwerking met een gedragwetenschapper – die formele verantwoordelijkheid draagt voor de jeugdigen – gezien als een onmisbaar onderdeel van een goed georganiseerd gezinshuis. De gezinshuizen hebben veelal een populatie jeugdigen met zware problematiek. Gezinshuisouders hebben vaak zelf ook een duidelijke behoefte om een gedragwetenschapper aan hun huis verbonden te hebben, die beschikbaar is voor vragen en advies. De totale kosten van een gedragwetenschapper bedragen € 111.000 per fte⁴. Een gedragwetenschapper kan een caseload hebben van 25 gezinshuis-jeugdigen. Dat komt neer op 0,04 fte per cliënt, oftewel ongeveer netto 60 minuten per jeugdige per week à 80,00 euro. Dat komt neer op € 4.400 euro per cliënt per jaar, of ongeveer € 12,00 per cliënt per dag. Dit is een gemiddelde waarde, uiteraard vindt de feitelijk inzet van de gedragwetenschapper plaats naar zorgbehoefte. Hoe intensiever de zorgbehoefte, hoe zwaarder deze component zal wegen.

De gedragwetenschapper kan worden geleverd door de gelieerde zorgorganisatie of worden ingehuurd door het gezinshuis.

BOUWSTEEN 3 Ondersteuning

Er zijn gezinshuizen die geheel 'gerund' worden door de gezinshuisouder(s). Deze gezinshuisouder(s) hebben – buiten de eventuele vervanging tijdens vakantie en vrije dagen – géén ondersteunend personeel dat hen helpt bij de opvoeding van de jeugdigen in het gezinshuis. Bij andere gezinshuizen wordt wel incidenteel of structureel extra ondersteuning ingehuurd.

Er zijn meerdere redenen om extra ondersteuning in te huren. De eerste is: in grotere gezinshuizen moeten de gezinshuisouders hun tijd verdelen over veel jeugdigen, waardoor er (op piekmomenten) jeugdigen te weinig begeleiding kunnen krijgen. De tweede reden is: één of meerdere jeugdigen in een gezinshuis vergen duidelijk méér aandacht en begeleiding dan wat een gemiddelde jeugdige in een gezinshuis vergt. Daarbij moet worden opgemerkt dat veel gezinshuizen al een behoorlijk zware doelgroep bedienen, waardoor dit gemiddelde sowieso al hoog ligt. Een derde reden is vervanging tijdens ziekte en/of vakantie. Deze wordt behandeld in bouwsteen 4. Een vierde reden is de behoefte aan specifieke expertise. Een vijfde reden is het uitbesteden van een taak, zoals het onderhouden van bepaalde contacten of voeren van gesprekken waarvoor meer emotionele afstand behulpzaam kan zijn.

Gemiddeld over alle gezinshuizen – dus óók over de helft van de gezinshuizen die geen eigen personeel in loondienst hebben – bedraagt de inhuur van ondersteuning 1,0 uur netto per week. Dat is ongeveer 0,04 fte.

De inhuur van ondersteuning in loondienst kost ongeveer € 75.000 per fte of € 54 per netto uur⁵. Als er ondersteuning wordt ingezet, variëren de kosten – afgezien van enkele situaties met extreme zorgzwaarte – tussen de € 0 (bij meer dan 50% van de gezinshuizen) en € 60 euro per jeugdige per dag (bij 2% van de gezinshuizen). Gemiddeld is de omvang van de inhuur ondersteuning ongeveer € 8 per jeugdige per dag.

De ondersteuning kan worden geleverd door de gelieerde zorgorganisatie of door het gezinshuis.

4 Berekening kosten gedragwetenschapper op basis van 95% van de hoogste periodiek van cao Jeugdzorg schaal 11, 2x 2,5% indexatie naar prijspeil 2022, 8,33% eindejaarsuitkering, 8% vakantiegeld, 27% sociale premies en pensioenen, opslag van €25.000 voor overhead. 1.300 cliëntgebonden uren per fte per jaar. Totaal € 111.000 per jaar inclusief overhead.

5 Bij 1.400 netto uur per fte per jaar

BOUWSTEEN 4 Vervanging/logeren

Gezinshuisouders hebben behoefte aan vrije tijd. 'Vrij' betekent in de context van het gezinshuis: tijd zonder de verantwoordelijkheid over de jeugdigen die wonen in het gezinshuis. Om vrij te zijn moeten de jeugdigen dus door andere mensen worden opgevangen of (tijdelijk) elders verblijven.

Aangezien de bekostiging van gezinshuiszorg moet voldoen aan vigerende wetgeving, baseert deze handreiking zich op dit punt op de situatie van gezinshuisouder in loondienst. Daarmee is de duurste variant – de loondienstvariant – bij deze bouwsteen als norm gekozen.

In de cao Jeugdzorg zijn de arbeidsvoorwaarden van gezinshuisouders het meest expliciet uitgewerkt⁶. Deze cao stelt: een gezinshuisouder heeft per jaar recht op 1.160 uren aan vrij in weekenden en per jaar 200 uur verlof. Dat komt neer op 76 vrije dagen per jaar. Als werknemer bestaat óók het recht op vervanging bij ziekte. Inclusief 2% ziekteverzuim per jaar, moet voor 83,4 dagen vervanging of logeren worden georganiseerd. Ter vergelijking: een 'gewone' werknemer in de jeugdzorg heeft 28 verlofdagen + 104 weekenddagen = 132 vrije dagen.

In de praktijk bestaan verschillende manieren om deze opvang te organiseren. Twee hoofdvarianten: de jeugdigen verblijven elders of de gezinshuisouders worden vervangen. In beide varianten bestaan goedkopere en duurdere opties. Een dure optie voor logeren is een logeerhuis, of logeren in een weekendgezinshuis. De kosten per nacht per jeugdige zijn dan vergelijkbaar met het reguliere tarief voor gezinshuiszorg. Per jeugdige is dat al snel een bedrag rond de € 150 per dag of (12.000 euro per jeugdige jaar). Een andere optie voor vervanging is de inhuur van een pedagogisch medewerker, per dag drie diensten van acht uur. Deze oplossing kost per dag al snel € 1.000, per jaar dus ruim € 76.000. En dat is dan zonder de kosten voor het regelen van vervanging tijdens ziekte of calamiteiten.

Gezinshuisouders in loondienst worden dikwijls vervangen door weekendgezinshuisouders in loondienst. Deze vorm van vervanging kosten ongeveer € 300 per dag, oftewel € 25.000 per jaar.

Andere vormen van logeren en vervanging bestaan ook. Gezinshuizen regelen onderling hun vakanties en vrije weekenden door elkaar te vervangen. Het is ook mogelijk dat jeugdigen in hun eigen netwerk logeren of gebruik maken van weekendpleegzorg. Deze opties zijn goedkoper, maar zijn niet altijd beschikbaar of zorginhoudelijk gewenst. Verblijf in het eigen netwerk wordt – mits veilig en inhoudelijk mogelijk – veelal gezien als inhoudelijk de wenselijke oplossing.

Als wordt aangenomen dat er een mix wordt gekozen van alle denkbare vormen van vervanging en logeren tijdens weekenden, vakanties en bij ziekte, dan bedragen de kosten voor deze vervanging – uitgaande van een loondienst situatie onder de cao Jeugdzorg – ongeveer € 20 per jeugdige per dag⁷. In het kader van deze handreiking wordt verondersteld dat in de loondienst situatie de inhuur van ondersteuning (€ 8 per jeugdige per dag) voor 100% plaatsvindt ten behoeve van vervanging. Per dag resteert dan € 12 per jeugdige per dag voor de overige varianten voor vervanging en logeren. Dit bedrag is voor gezinshuisouders die niet in loondienst zijn eveneens toereikend.

6 De cao Gehandicapten zorg stelt: "De werkgever kan voor gezinshuisouders in dienstverband een passende arbeidsvoorwaardelijke regeling maken waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke arbeidsomstandigheden en verzekeringstechnische zaken.... De regeling kan alleen tot stand komen in dialoog met de betrokken gezinshuisouders en met instemming van de ondernemingsraad.". In de cao Ggz zijn geen specifieke bepalingen opgenomen voor gezinshuisouders.

7 In de cao Jeugdzorg is bepaald dat gezinshuisouders die hun eigen vervanging moeten regelen hiervoor een opslag van 1/6 krijgen op het aantal uren van hun dienstverband.

BOUWSTEEN 5 Verzorgingskosten

Een jeugdige kost volgens het Nibud in de eerste twaalf jaar € 56.000 en daarna tot 18 jaar nog eens € 34.000. In totaal dus € 90.000 in 18 jaar⁸. Gemiddeld per jeugdige is dat ongeveer € 13,50 per dag, maar voor de jeugdigen boven 12 jaar is dat € 15,50 per dag. Deze bedragen zijn gebaseerd op een gemiddelde voor alle jeugdigen in Nederland. De kosten per jeugdige worden lager naarmate het gezin groter wordt.

Deze kosten omvatten alle kosten, dus inclusief voeding, kleding, schoolkosten, reiskosten, vakanties, fiets, laptop, lidmaatschappen, cadeaus en abonnementen. Uiteraard kunnen er – zeker in de doelgroep van gezinshuisouders – specifieke omstandigheden zijn die leiden tot hogere kosten.

Formeel horen de wettelijk ouders of verzorgers zak- en kleedgeld te betalen aan hun kind dat in het gezinshuis verblijft, à € 2,50 per dag. In de overgrote meerderheid van de gevallen doen deze ouders dat niet. Ze ontvangen veelal wel gewoon kinderbijslag, zelfs als hun kind niet bij hen woont. Om hun recht op kinderbijslag te behouden, behoren ouders zelfs ongeveer € 5 per dag (€ 433 per kwartaal) bij te dragen aan het onderhoud van hun kind. In de praktijk gebeurt dat vaak niet en is veelal het tegenovergestelde het geval: gezinshuisouders steunen ouders door voor bezoeken de kosten van openbaar vervoer of cadeautjes over te nemen.

De bouwsteen verzorgingskosten wordt voor deze handreiking gebaseerd op het door Nibud berekende gemiddelde van € 15,50 per jeugdige. Eventueel ontvangen bijdragen van ouders worden als extraatje beschouwd. Het kan in incidentele gevallen redelijk zijn om boven op deze dagvergoeding nog extra kosten te betalen vergelijkbaar met de bijzondere pleegkosten.

BOUWSTEEN 6 Huisvesting

De huisvestingskosten bestaan onder meer uit de volgende componenten:

- Huur/hypotheek
- Nutsvoorzieningen/internet
- Onderhoud gebouwen en terreinen
- Afschrijvingen op verbouwingen/overig
- Verzekeringen
- Belastingen/heffingen
- Inventariskosten
- Schoonmaakkosten

Er bestaat een grote spreiding in huisvestingskosten bij de gezinshuizen. De huizenprijzen bijvoorbeeld variëren met hun geografische ligging. In de randstad en de grote steden liggen de huizenprijzen hoger dan elders. Echter, een groot deel van dit effect wordt teniet gedaan door dat mensen in duurdere regio's genoeg nemen met een kleinere woonoppervlakte. In de praktijk van gezinshuiszorg betekent dit, ook uit oogpunt van kwaliteit, dat dan minder jongeren geplaatst worden als de ruimte dat niet toelaat. Daarnaast zijn er zijn sterke context-gebonden variabelen die de huisvestingskosten beïnvloeden. Gezinshuisouders die hun huis al decennia lang in bezet hebben, hebben meestal lagere woonlasten dan gezinshuisouders die net een huis gekocht hebben. En een gezinshuis in een rijtjeshuis is vaak goedkoper dan een gezinshuis in een vrijstaand huis. Tot slot zijn gezinshuizen die zijn gevestigd in reguliere woonhuizen vaak goedkoper dan gezinshuizen die zijn gevestigd in specifieke gebouwen.

De norm wordt gebaseerd op een situatie waarin een gezinshuis wordt gesticht in een regulier woonhuis, zonder dat de gezinshuisouders al beschikken over bestaand en geschikt vastgoed.

Dit kan zowel koop als huur zijn. Een gezinshuis kost per capaciteitsplaats ongeveer € 5.500 euro per jaar, oftewel ongeveer € 15 per dag.

8 Nibud noemt bedragen van € 50.000 en € 30.000 euro. Deze zijn naar prijspeil 2022 gebracht.

BOUWSTEEN 7 Overhead

Alle kosten behalve inkomen, huisvesting, verzorging en ondersteuning worden samengevat onder het kopje 'overhead'.

De overhead wordt toegerekend aan een huis of aan een gezinshuisouder. Overheadkosten bestaan per maand (gemiddeld) uit:

Overhead	Kosten per maand	
Autokosten ⁹	€ 500	per gezinshuisouder
ICT (telefoon, computer, software)	€ 200	per gezinshuisouder
Opleidingen, intervisie, consultatie	€ 200	per gezinshuisouder
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	€ 100	per gezinshuisouder
Totaal per gezinshuisouder	€ 1.000	
Administratie /accountant	€ 500	per gezinshuis
Franchise/licenties/keurmerken	€ 800	per gezinshuis
Bedrijfsverzekeringen	€ 50	per gezinshuis
Algemene kosten / onvoorzien	€ 100	per gezinshuis
Totaal per gezinshuis	€ 1.450	

Per gezinshuisouder bedragen de overheadkosten € 12.000 per jaar. Per gezinshuis komt daar €17.400 bij. Deze gegevens zijn afkomstig uit meerdere (openbare en gesloten) bronnen, zoals de jaarrekeningen van gezinshuizen, Nibud, websites van leveranciers (verzekeraars, administratiekantoren) en interviews met de gezinshuisouders.

In loondienst-situaties bestaan uiteraard uit een ander patroon van overheadkosten (en overige kosten) dan bij gezinshuisouders niet-in loondienst.

Voor de overheadkosten geldt hetzelfde als voor de inkomenscomponent. De overheadkosten zijn overwegend vast van aard, ze variëren niet of nauwelijks met het aantal jeugdigen in een gezinshuis. De overheadkosten moeten worden terugverdiend met het aantal jeugdigen dat verblijft in het gezinshuis. Voor kleinere gezinshuizen zal de component 'overhead' hierdoor relatief groter zijn dan voor een groot gezinshuis.

9 Uitgaande van één auto per gezinshuisouder. Bron voor de kostenraming: <https://www.nibud.nl/consumenten/wat-kost-een-auto/>

BOUWSTEEN 8 Gelieerde zorgorganisatie (optioneel)

Een klein deel van de gezinshuizen is zelfstandig en sluit zelf contracten af met gemeenten. Echter, veel gezinshuizen met gezinshuisouders die niet-in loondienst zijn, hebben ervoor gekozen om formeel te opereren onder verantwoordelijkheid van een grotere zorgaanbieder. Het is dan de grotere zorgaanbieder die zorginhoudelijk verantwoordelijk is, de contracten heeft afgesloten met de gemeenten, het eerste aanspreekpunt is en zorgt voor de koppeling met een passend gezinshuis voor de jeugdige(n).

Er zijn veel manieren waarop de samenwerking tussen deze gezinshuizen en de zorgaanbieders wordt vormgegeven. Deze samenwerkingsvormen vatten we voor deze handreiking samen onder de term 'gelieerde zorgaanbieder'. In alle samenwerkingsvormen ligt de verantwoordelijkheid van de zorginhoud bij de gelieerde zorgaanbieder, de gezinshuisouders zijn als ondernemer verantwoordelijk voor de exploitatie van hun gezinshuis. De betrokkenheid van een gelieerde zorgorganisatie is voor een groot deel zorginhoudelijk en gericht op kwaliteitsborging. De belangrijkste vorm van kwaliteitsborging is de betrokkenheid van een gedragswetenschapper bij de jeugdigen in het gezinshuishuis. Deze gedragswetenschapper volgt zowel de jeugdigen als de gezinshuisouders. De kosten van de inzet van gedragswetenschapper is in deze handreiking meegenomen onder de bouwsteen 'Gedragswetenschapper'.

Daarnaast levert de gelieerde zorgorganisatie ook dikwijls kwaliteitsborging in de vorm van een hulpverleningsplannen, dossiervorming, extra begeleiding van jeugdigen, (ondersteuning bij de) begeleiding van (biologische) ouders, interne kwaliteitscriteria en/of protocollen en inhoudelijke ondersteuning voor gezinshuisouders. Gelieerde zorgorganisaties zijn bovendien veelal de partij die de aan jeugdigen toegewezen ambulante jeugdhulp leveren.

Behalve zorginhoudelijke betrokkenheid, levert een gelieerde zorgorganisatie ook dikwijls facilitaire diensten, zoals toegang tot een digitaal cliëntdossier, contractonderhandelingen, (snelle) betaling van geleverde zorg en eventuele belangenbehartiging van het gezinshuis richting gemeenten of derden.

De betrokkenheid van een gelieerde zorgorganisatie wordt door gezinshuisouders veelal zeer positief beoordeeld. In deze handreiking wordt géén tariefscomponent voor deze betrokkenheid opgenomen. Het gezinshuis en de gelieerde zorgorganisatie zullen binnen het tarief een verdeling van kosten en inkomsten moeten maken, zodat er voor beide partijen een financieel gezonde en werkbare situatie ontstaat.

Let op: alle gezinshuizen – zelfstandig of loondienst, met gelieerde zorgorganisatie of zonder, als onderdeel van een franchiseformule of niet – moeten voldoen aan dezelfde kwaliteitseisen, vigerende wet- en regelgeving en de Kwaliteitscriteria gezinshuizen. Er is geen reden om de ene organisatievorm (financieel) anders te behandelen dan een andere. Als een gelieerde zorgorganisatie een gezinshuis voorziet van extra kwalitatieve ondersteuning, is er uiteraard alle ruimte om hieraan extra financiële waardering te geven.

BOUWSTEEN 9 Leegstand

Ondanks de druk op de gezinshuiszorg hebben gezinshuizen af ten toe te maken met leegstand. Dit is dan veelal 'kwalitatieve leegstand'. Het duurt vaak enige tijd voordat voor een vrijgekomen plaats een geschikte nieuwe jeugdige is gevonden. Niet iedere jeugdige 'past' in ieder huis.

Deze leegstand blijft beperkt tot 3% per jaar, wat overeenkomst met ongeveer € 4,50 per cliënt per dag.

BOUWSTEEN 10 Winst/marge

De winst of marge kan worden gezien als een reservepotje voor onvoorziene uitgaven. Een marge van 3% wordt alom beschouwd als een maatschappelijk aanvaardbaar percentage. Dit komt overeen met ongeveer € 4,50 per cliënt per dag.

BOUWSTEEN 11 Zorgzwaarte

Bouwstenen 1 tot en met 10 leiden tot een tariefsopbouw die zonder meer toereikend is voor het overgrote deel van de populatie jeugdigen in gezinshuizen, óók in de wetenschap dat deze populatie veelal een behoorlijk zware problematiek heeft.

De cijfers in deze handreiking zijn dikwijls gebaseerd op *gemiddelden*, terwijl de begeleidingsbehoeften van individuele jeugdigen sterk van elkaar kunnen verschillen. De gemiddelde inhuur in een gezinshuis van zes uur per jeugdige per week, kan theoretisch een situatie betreffen waarin één van de daar wonende jeugdigen 36 uur per week extra begeleiding ontvangt en de andere jeugdigen geen enkele. Anders geformuleerd: De gemiddelden in deze handreiking zijn niet altijd geschikt/toereikend voor de vaststelling van extra benodigde begeleiding ten behoeve van één jeugdige.

De bouwsteen Zorgzwaarte kan worden ingezet als de begeleiding van een jeugdige dermate veel inspanning kost, dat gezinshuisouders deze zorgbehoefte met het reguliere tarief redelijkerwijs niet zouden kunnen leveren. Wat hier 'redelijk' genoemd mag worden is lastig te objectiveren. Een belangrijk deel van de redelijkheid ligt besloten in de zorgbehoefte van de jeugdige. Vergt deze duidelijk meer begeleiding dan andere jeugdigen in gezinshuizen, lijkt de inzet van een bouwsteen Zorgzwaarte redelijk. Echter, de extra benodigde inzet zou óók bezien kunnen worden in het licht van het gehele gezinshuis. Mag van het gezinshuis verwacht worden dat deze extra inzet geleverd wordt binnen de marges van de bestaande tariefstelling? Bij deze afweging kan de 'begeleidingsintensiteit' ondersteunend zijn.

Begeleidingsintensiteit

Een indicator voor de noodzaak tot de inzet van extra zorgzwaarte is de begeleidingsintensiteit in een bepaald gezinshuis. De begeleidingsintensiteit is (nog) geen bekend begrip in de gezinshuiszorg. Het is gedefinieerd als de gemiddelde inzet – gemeten in fte – per jeugdige, voor zover deze wordt bekostigd vanuit het gezinshuis-/verblijfstarief. Aanvullend bekostigde begeleiding of behandeling maakt geen deel uit van de begeleidingsintensiteit. In de praktijk varieert de begeleidingsintensiteit in gezinshuizen tussen de 0,2 en 1,0, met een gemiddelde op 0,5 fte per jeugdige.

De begeleidingsintensiteit is te bereken door de formatie-omvang van de gezinshuisouders, gedragswetenschapper en (pedagogische) ondersteuning te delen op het aantal jeugdigen in een gezinshuis. Een fulltime werkende gezinshuisouder telt voor één fte. Voor 'inhuur niet-in loondienst kan de vuistregel worden gebruikt: inhuurkosten voor hulpverleners per jaar / € 70.000 = de ingehuurde formatie. Een gezinshuis met vijf jeugdigen, twee gezinshuisouders, 0,3 fte pedagogische medewerker of ambulante hulpverlener en €35.000 aan pxq inhuur van hulpverleners heeft bijvoorbeeld een begeleidingsintensiteit van $(2 \text{ fte} + 0,3 \text{ fte} + (\text{€ } 35.000 / \text{€ } 70.000 = 0,5 \text{ fte})) = 2,8 \text{ fte} / 5 \text{ jeugdigen} = 0,56 \text{ fte per jeugdige}$.

In de rekenmodule bij deze handreiking kan heel specifiek per gezinshuis worden onderzocht wat een passend tarief zou kunnen zijn. Een gezinshuis dat aangeeft dat de benodigde zorg redelijkerwijs niet door hen binnen het standaardtarief geleverd kan worden, kan dit onderbouwen met hun gegevens over de feitelijke begeleidingsintensiteit (voor het hele gezinshuis alle jeugdigen)¹⁰. Het vergelijken van deze gegevens kan het inzicht verschaffen of er binnen de bestaande tariefstelling nog ruimte is voor extra inzet, of dat redelijkerwijs aanspraak bestaat op extra zorgzwaarte.

10 In de rekenmodule bij deze handreiking wordt ten behoeve van de bekostiging een minimale begeleidingsintensiteit van 0,35 fte per jeugdige gehanteerd. Zodra (door een grotere groepsgrootte of door een mindere beschikbaarheid van gezinshuisouders) de begeleidingsintensiteit daalt onder de 0,35, verhoogd de rekenmodule de omvang van de inhuur van ondersteuning tot de begeleidingsintensiteit weer 0,35 wordt. Deze 0,35 is arbitrair. In de Kwaliteitscriteria gezinshuizen is hiervoor geen richtlijn opgenomen. De 0,35 is dan ook niet te beschouwen als een kwalitatieve grens of zelfs eis. De begeleidingsintensiteit van 0,35 biedt de grotere gezinshuizen de financiële ruimte om extra personeel in te huren. Zonder deze benedengrens zou de kwaliteit van grotere gezinshuizen door het tariefmodel in deze handreiking in het geding kunnen komen, aangezien het tarief daalt per capaciteitsplaats. Zie bouwsteen 'Inkomen' voor nadere toelichting over de relatie tussen groepsgrootte en tarief.

De bouwsteen Zorgzwaarte kan verschillende verschijningsvormen hebben. De meest voor de hand liggende verschijningsvorm is de toewijzing van extra ondersteuning. Als de bouwsteen Zorgzwaarte wordt toegewezen in de vorm van extra begeleidingsuren, dan is het redelijk te eisen dat deze extra zorg ook daadwerkelijk (en aantoonbaar) wordt geleverd. Om die reden zou gesteld kunnen worden dat declaraties van extra begeleiding aantoonbaar onderbouwd moeten zijn met *extra* kosten van inhuur. In de praktijk zal het echter dikwijls niet mogelijk zijn om vast te stellen of opgevoerde kosten voor inhuur daadwerkelijk *extra* inhuur betreft, die zonder de bouwsteen Zorgzwaarte niet geleverd zou zijn.

Het is niet de bedoeling dat gezinshuisouders de extra begeleiding zelf leveren, dus zonder extra inhuur. Wel is denkbaar dat de extra ingehuurde begeleider zich feitelijk bezighoudt met de overige jeugdigen en een gezinshuisouder de jeugdige met de toewijzing extra begeleidt. De bouwsteen Zorgzwaarte kan ook worden gebruikt als een tariefsopslag ter compensatie van leegstand. Op inhoudelijke gronden blijft soms bewust een bed voor kortere of langere tijd leegstaan, om zo méér tijd voor een jeugdige over te houden met een hoge zorgbehoefte. Door te kiezen voor tijdelijke leegstand, kunnen gezinshuisouders jeugdigen opnemen – of in hun gezinshuis laten blijven wonen – die anders voor hen een te grote belasting zouden vormen.

Er bestaat – tot slot – óók een doelgroep jeugdigen met problematiek die zo zwaar is dat structurele extra begeleiding nodig is. Die vragen om een niveau van begeleiding die niet is voorzien in de normen van deze handreiking. Dan is sprake van extreme zorgzwaarte. Een indicatie voor de noodzaak tot structurele extra begeleiding op basis van extreme zorgzwaarte zijn de waarschijnlijke kosten van een alternatieve verblijfslocatie. Hoe zou de zorg voor een jeugdige eruitzien wanneer deze niet langer door een gezinshuis geleverd zou kunnen worden? Naarmate het antwoord op deze vraag ingewikkelder wordt – en dus zal leiden tot hogere kosten – is de inzet van extra begeleiding een te rechtvaardigen keuze.

Overzicht bedragen bouwstenen

In deze handreiking zijn elf bouwstenen onderscheiden. Per bouwsteen zijn indicaties opgenomen voor de kosten per jeugdige per dag. Onderstaande tabel bevat een overzicht van deze bedragen, die ook als standaardwaarden zijn opgenomen in de bij deze handreiking gepubliceerde rekenmodule.

Bouwsteen	Norm ¹¹
1. Inkomen gezinshuisouder (per gezinshuisouder p.j.)	€ 72.000
2. Gedragswetenschapper (p.j.p.d.)	€ 12,00
3. Ondersteuning	€ 8,00 + extra bij groot huis
4. Vervanging/logeren (p.j.p.d.)	€ 12,00
5. Verzorging (p.j.p.d.)	€ 15,50
6. Huisvesting (p.j.p.d.)	€ 15,00
7. Overhead (per gezinshuisouder per jaar) + Overhead (per gezinshuis per jaar)	€ 12.000 € 17.400
8. Gelieerde zorgorganisatie	€ 0,00
9. Leegstand (% opslag over alle bouwstenen)	3%
10. Winst/marge (% opslag over alle bouwstenen)	3%
11. Zorgzwaarte	PM

Het inkomen van een gezinshuisouder zou – ongeacht het aantal capaciteitsplaatsen van een gezinshuis – altijd gelijk moeten blijven. Voor iedere capaciteitsplaats extra, daalt per jeugdige de bouwsteen ‘inkomen gezinshuisouder’. De ondersteuning zal bij grotere huizen juist stijgen, zodat het aantal fte per jeugdige gelijk blijft. De rekensom: ‘fte gezinshuisouder / aantal capaciteitsplaatsen + fte gedragswetenschapper per jeugdige + fte ondersteuning per jeugdige’ geeft in de rekenmodule bij deze handreiking bij gezinshuizen groter dan twee gezinshuisouders op zes jeugdigen steeds dezelfde uitkomst (rond de 0,35 fte per jeugdige). De ‘aandacht’ die de gezinshuisouders niet meer kunnen geven doordat hun gezinshuis te groot is voor hen alleen, wordt geleverd door extra inzet van ondersteuning. Zie ook voetnoot 12.

Indexatie

De tarieven genoemd in deze handreiking zijn alle op prijspeil 2022. Het spreekt voor zich dat voor gebruik van deze handreiking voor de jaren 2023 en verder, geïndexeerde bedragen moeten worden gebruikt. In de rekenmodule is het mogelijk om alle normbedragen met één indexpercentage aan te passen. Dit is uiteraard een grofmazige oplossing, aangezien niet alle kostensoorten zich gelijk ontwikkelen. Indien er afspraken zijn over passende indices per bouwsteen, kan dat handmatig berekend worden en ingevuld worden in kolom C van de rekenmodule.

De definities van de begrippen die in deze handreiking gebruikt worden, treft u hieronder aan. Deze definities zijn voor een goed begrip van deze handreiking specifiek voor deze handreiking opgesteld. Ze sluiten niet noodzakelijkerwijs aan op definities die in andere documenten of wet- en regelgeving worden gebruikt.

Definities en begrippen

Begeleiding	Tijd besteed aan één of meerdere jeugdigen, door gezinshuisouders, pedagogische medewerkers of ambulante hulpverleners, voorzover deze worden bekostigd vanuit het gezinshuistarief. Alle tijd besteed door gezinshuisouders en ondersteuners valt onder begeleiding en maakt daarmee onderdeel uit van de tariefstelling gezinshuiszorg. Dagbesteding – in de vorm van begeleiding groep – valt niet onder het tarief voor gezinshuiszorg.
Begeleidingsintensiteit	De begeleidingsintensiteit is een maatstaf voor de hoeveelheid (begeleidingstijd) die per jeugdige beschikbaar is in een gezinshuis. De totale formatie – voor zover deze wordt bekostigd vanuit het gezinshuis-/verblijftarief – gezinshuisouders (1 fte per fulltime werkende gezinshuisouder), ondersteuning en gedragswetenschapper wordt gedeeld door het aantal jeugdigen in het gezinshuis (capaciteitsplaatsen).
Behandeling	Behandeling maakt in deze handreiking géén onderdeel uit van de tariefstelling gezinshuiszorg. Deze moet – indien nodig – apart worden bekostigd.
Bouwsteen	In de handreiking zijn de bouwstenen uitdrukkelijk bedoeld als financiële eenheden die de kostprijs van de zorg bepalen.
Deeltijd gezinshuisouder	Een gezinshuisouder die naast het gezinshuis nog een betaalde baan of (deeltijd) eigen zaak heeft. In de handreiking is een gezinshuisouder met een 0,5 fte betaalde baan buiten het gezinshuis een 0,5fte gezinshuisouder.
Franchise-organisatie	Een franchise-organisatie is een organisatie die tegen een franchisevergoeding diensten levert aan gezinshuizen. Onderdeel van de franchise kan zijn het gebruik van een merknaam of van kwaliteitsstandaarden. Als de franchise-organisatie zorginhoudelijke verantwoordelijkheid draagt, is de franchise-organisatie (ook) de gelieerde zorgorganisatie.
Fulltime gezinshuisouder	Gezinshuisouder die volledig beschikbaar is voor het gezinshuis en geen andere betaalde banen of werkzaamheden heeft.
Gelieerde zorgorganisatie	Een grotere zorgaanbieder onder wiens (zorginhoudelijke) verantwoordelijkheid een gezinshuis met gezinshuisouders niet-in loondienst opereert en die de contracten afsluit met de financiers. De gelieerde zorgorganisatie kan – naast het uitoefenen van haar zorginhoudelijke verantwoordelijkheid – nog aanvullende diensten leveren aan de gezinshuisouder.
Gezinshuisouder in loondienst	Gezinshuis waarbij de gezinshuisouder(s) in dienst zijn bij een (grotere) zorgorganisatie en waarbij hun inkomen bestaat uit loonbetaling. Gezinshuizen met een juridische vorm bv, waarbij de gezinshuisouders zichzelf loon betalen, vallen in deze handreiking niet onder de gezinshuisouders in loondienst.

Gezinshuisouder niet-in loondienst	Gezinshuis waarbij de gezinshuisouder(s) hun inkomen halen uit 'de winst uit onderneming'. Deze gezinshuisouders ontvangen géén loon van een werkgever. Gezinshuizen met een juridische vorm bv, waarbij de gezinshuisouders zichzelf loon betalen, vallen in deze handreiking onder de gezinshuisouders niet-in loondienst.
Huisvestingskosten	Alle kosten die verband houden met het kunnen laten wonen van een jeugdige, zoals hypotheekkosten, huurkosten, (afschrijvingen op) gebouwen of installaties, onderhoudskosten, nutsvoorzieningen, vastgoed-gerelateerde belastingen en verzekeringen, internetkosten en de kosten voor het onderhoud van terreinen.
Keurmerk	Een keurmerk is een certificaat dat aangeeft dat volgens een bepaalde kwaliteitstandaard wordt gewerkt.
Ondersteuning	Ondersteuning bestaat uit extra ondersteuning van de gezinshuisouders in de vorm van ingehuurde pedagogisch medewerkers of ambulante hulpverleners. De inhuur kan op uurbasis zijn of als dienstverband.
Verzorgingskosten	Alle kosten die samenhangen met het laten wonen en opgroeien van jeugdigen in het gezinshuis, zoals kleding, voeding, schoolkosten, abonnementen, vervoer, vakanties, waskosten en cadeaus.
Zelfstandig gezinshuis	Een gezinshuis dat niet opereert onder de zorginhoudelijke verantwoordelijkheid van een grotere zorginstelling, dus geen formeel gelieerde zorgorganisatie heeft. Een zelfstandig gezinshuis kan wel bij een franchise-organisatie horen.